

Іншуючыся жыччу ўдзелішчан да
ЛЮДЗІ САВЕЦКАЙ НАВУКІ

СЦЯПАН ГАРДЗЕЕВІЧ СКАРАПАНАУ
(Да 80-годдзя з дня нараджэння)

У лістападзе 1990 г. споўнілася 80 гадоў з дня нараджэння і 61 год наукоўца-педагагічнай і грамадскай дзеяйнасці заслужанага дзеяча науки Беларускай ССР, акадэміка ВАСГНІЛ і акадэміка АН БССР, члена-карэспандэнта Акадэміі сельскагаспадарчых науак ГДР, доктара сельскагаспадарчых науак, прафесара Сцяпана Гардзеевіча Скарапанава.

С. Г. Скарапанаў нарадзіўся 7 лістапада 1910 г. у вёсцы Бацвінава Рагачоўскага павета Магілёўскай губерні (зараз Чачэрскі раён Гомельскай вобласці) у сям'і селяніна. У раннія юнацкія гады батрачыў, працаваў на цагельным заводзе і адначасова вучыўся. У дзевятынаццатагодовым узросце па рэкамендацыі камсамола быў прызначаны старшынёй Мяркулавіцкага сельсавета, актыўна ператвараў

у жыццё ленінскі кааператыўны план.

У 1931 г. С. Г. Скарапанаў паступіў у Беларускі сельскагаспадарчы інстытут, які скончыў у 1936 г. і дзе быў пакінуты ў аспірантуры на кафедры агульнага земляробства. Тут ён выкананы навуковую працу па агратэхніцы кок-сагызу на дзярнова-падзолістых глебах Беларусі, якую пачаў яшчэ студэнтам. У красавіку 1940 г. Сцяпан Гардзеевіч паспяхова абараніў кандыдацкую дысертацию і атрымаў навуковую ступень кандыдата сельскагаспадарчых науак.

З 1939 па 1946 г. С. Г. Скарапанаў знаходзіўся ў радах Савецкай Арміі. Пасля дэмабілізацыі Сцяпан Гардзеевіч працаваў у Савеце АН БССР па вывучэнні прадукцыйных сіл краіны, з мая 1948 г.— намеснікам дырэктара Інстытута меліярацыі, воднай і балотнай гаспадаркі АН БССР, а з верасня 1948 г. па люты 1959 г. (з двухгадовым перыпнкам) быў дырэктарам гэтага інстытута. У лютым 1959 г. яго выбрали акадэмікам-сакратаром Аддзялення меліярацыі і лясной гаспадаркі створанай Акадэміі сельскагаспадарчых науак БССР і працаваў на гэтым пасадзе да 1961 г.

У гэты перыяд Сцяпан Гардзеевіч прыклаў шмат намаганняў таленавітага вучонага і арганізатора науки да развіцця меліярацыйнай науки ў Беларускай ССР, распрацоўкі тэарэтычных асноў і практычных прыёмаў рацыональнага выкарыстання меліяраваных арганагенных глеб. Яго навуковыя інтарэсы ахоплівалі шматбаковыя пытанні: асаблівасці апрацоўкі тарфяна-балотных глеб; барацьба з засмечанаасцю на гэтих землях; роля і значэнне шматгадовых траў на тарфяна-балотных

глебах і інш. Адначасова Сцяпан Гардзеевіч пачынаў актыўна працаўваць над праблемамі пераўтварэння Палескай нізіны. Ён вызначыў рад важных палажэнняў, звязаных з аховай і рацыональным выкарыстаннем гэтага багатага кутка Беларусі.

У 1961 г. Сцяпан Гардзеевіч абараняе дысертацию на навуковую ступень доктара сельскагаспадарчых навук на тэму «Засваенне і выкарыстанне тарфяна-балотных глеб». У гэтым жа годзе выйшла ў свет яго манографія пад той жа назвай, якая выклікала вялікую цікавасць у навуковай грамадскасці. У 1968 г. гэта манографія была выдадзена на англійскай мове за мяжой.

З 1961 па 1972 г. Сцяпан Гардзеевіч Скарапанаў паспяхова працуе на пасадзе міністра сельскай гаспадаркі. За гэты перыяд ён унёс важкі ўклад у развіццё сельскай гаспадаркі рэспублікі, ажыццяўляючы практычную рэалізацыю аграрнай праграмы ленінскай партыі, асновы якой былі закладзены сакавіцкім (1965 г.) Пленумам ЦК КПСС. Для рэспублікі гэтыя гады характарызуюцца хуткімі развіццем сельскай гаспадаркі. Валавая прадукцыя з 1961 па 1971 г. узрасла ў 1,4 раза, вытворчасць зерня больш чым падвойлася, а ўраджайнасць збожжавых культур павысілася з 8,3 ц/га ў 1961 г. да 21,4 ц/га ў 1971 г. С. Г. Скарапанаў актыўна праводзіць у жыццё такія найважнейшыя для сельскагаспадарчай практыкі праблемы, як гідралітычнае меліярацыя зямель, вапнаванне кіслых глеб, рацыональнае выкарыстанне ўзрастаючага фонду мінеральных угнаенняў і інш.

Разам з актыўнай дзяржаўнай дзейнасцю Сцяпан Гардзеевіч працягвае навуковыя даследаванні. Істотна пашыраеца кола яго навуковых інтарэсаў, якія ахопліваюць такія пытанні сацыялістычнай сельскай гаспадаркі, як глебазнаўства, меліярацыя, агульнае земляробства, лугаводства і кормавытворчасць, эканоміка. Пад яго кіраўніцтвам у рэспубліцы ствараецца неабходная матэрыяльна-тэхнічная база для навуковых і навучальных установ сельскагаспадарчага профілю, павышаеца роля навукі ў развіцці сельскай гаспадаркі.

Навукова-тэхнічны прагрэс, узрастаючая роля навукі абумовілі неабходнасць арганізацыйнай перабудовы работы Усесаюзной акадэміі сельскагаспадарчых навук імя У. І. Леніна, у сувязі з чым былі створаны яе рэгіональныя аддзяленні. У ліку іншых было створана і Заходнєе аддзяленне ВАСГНІЛ, якое з 1972 па 1976 г. узначальваў Сцяпан Гардзеевіч Скарапанаў. За кароткі час ён змог правесці вялікую і плённую работу па сканцэнтраванні намаганняў навуковых калектываў Беларусі, Літвы, Латвіі і Эстоніі на вырашэнне карэнных праблем далейшай інтэнсіфікацыі сельскагаспадарчай вытворчасці, павышэння яе эффектунасці. Зараз С. Г. Скарапанаў з'яўляецца Ганаровым старшынёй Заходняга рэгіональнага аддзялення ВАСГНІЛ і членам яго Прэзідіума.

Шырока вядома дзейнасць Сцяпана Гардзеевіча на розных міжнародных з'ездах, канферэнцыях, сімпозіумах. Ён неаднаразова прадстаўляў рэспубліку ў Камітэце па сельскай гаспадарцы АЭК у Жэневе, узначальваў дэлегацыю Савета калгасаў краіны на сустэрэчы лідэраў сялянскіх партый і арганізацый Еўропы, якая адбылася ў маі 1972 г. у Сафіі і была прысвечана праблеме «Сяляне Еўропы ў барацьбе за мір».

Вялікую і плённую работу праводзіць Сцяпан Гардзеевіч у галіне падрыхтоўкі кадраў. Пад яго кіраўніцтвам выкананы рад навуковых прац, абаронены 35 кандыдацкіх і 9 доктарскіх дысертаций.

Вынікі навуковай дзейнасці Сцяпана Гардзеевіча абавалены ў 538 друкаваных навуковых і навукова-папулярных працах, у тым ліку ў восьмі манографіях, выдадзеных ім асабіста або ў саўтарстве.

Плённая дзейнасць С. Г. Скарапанава як грамадскага дзеяча. На XXIV з'ездзе Камуністычнай партыі Беларусі (1960 г.) ён быў выбраны кандыдатам у члены ЦК, а на XXV (1961 г.), XXVI (1966 г.) і XXVII (1971 г.) з'ездах — членам ЦК КП Беларусі. Выбіраўся дэлегатам XXII і XXIII з'ездаў КПСС, дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР. Доўгі час

быў членам Прэзідыму АН БССР, намеснікам старшыні рэспубліканскага праўлення таварыства «Веды». С. Г. Скарапанаў сістэматычна выступае з дакладамі, лекцыямі і гутаркамі з глыбокім анализам пытанняў і канструктыўнасцю пропаноў.

За заслугі перед Радзімай Сцяпан Гардзеевіч Скарапанаў узнагароджаны двумя ордэнамі Леніна, ордэнамі Кастрычніцкай Рэвалюцыі, Дружбы народаў, Чырвонай Зоркі, «Знак Пашаны», трынаццацю медалямі, трыма Ганаровымі граматамі Вярхоўнага Савета БССР, дванаццацю медалямі ВДНГ СССР, у тым ліку чатырма залатымі і адным сярэбраным, залатым медалём імя В. Р. Вільямса (ВАСГНІЛ). Акадэмія сельскагаспадарчых навук ГДР узнагародзіла С. Г. Скарапанава медалём імя Эрвіна Бауэра.

У дзень славнага юбілею Сцяпана Гардзеевіча Скарапанава ўсе вучоныя Заходняга аддзялення ВАСГНІЛ, яго вучні і саратнікі даслалі віншаванні і пажадалі яму моцнага здароўя і далейших поспехаў у наукаўскай і грамадской дзейнасці на карысць Радзіме.

*М. М. СЕВЯРНЕЎ, Э. К. ВАЛЬДМАН,
І. М. НІКІТЧАНКА, В. І. ҚАРАГІН*